Απολλώνιος ο Ρόδιος, *Ἀργοναυτικά* Α 1207–1283
(Η αρπαγή του Ύλα)

Τόφρα δ’ Ὕλας χαλκέῃ σὺν κάλπιδι νόσφιν ὁμίλου
δίζητο κρήνης ἱερὸν ῥόον, ὥς κέ οἱ ὕδωρ
φθαίη ἀφυσσάμενος ποτιδόρπιον, ἄλλα τε πάντα
ὀτραλέως κατὰ κόσμον ἐπαρτίσσειεν ἰόντι.
Δὴ γάρ μιν τοίοισιν ἐν ἤθεσιν αὐτὸς ἔφερβε,
νηπίαχον τὰ πρῶτα δόμων ἐκ πατρὸς ἀπούρας,
Δίου Θειοδάμαντος, ὃν ἐν Δρυόπεσσιν ἔπεφνε
νηλειῶς βοὸς ἀμφὶ γεωμόρου ἀντιόωντα.
Ἤτοι ὁ μὲν νειοῖο γύας τέμνεσκεν ἀρότρῳ
Θειοδάμας ἀνίῃ βεβολημένος· αὐτὰρ ὁ τόν γε
βοῦν ἀρότην ἤνωγε παρασχέμεν οὐκ ἐθέλοντα.
Ἵετο γὰρ πρόφασιν πολέμου Δρυόπεσσι βαλέσθαι
λευγαλέην, ἐπεὶ οὔ τι δίκης ἀλέγοντες ἔναιον.
Ἀλλὰ τὰ μὲν τηλοῦ κεν ἀποπλάγξειεν ἀοιδῆς.
Αἶψα δ’ ὅ γε κρήνην μετεκίαθεν ἣν καλέουσι
Πηγὰς ἀγχίγυοι περιναίεται. Οἱ δέ που ἄρτι
Νυμφάων ἵσταντο χοροί· μέλε γάρ σφισι πάσαις
ὅσσαι κεῖσ’ ἐρατὸν Νύμφαι ῥίον ἀμφενέμοντο
Ἄρτεμιν ἐννυχίῃσιν ἀεὶ μέλπεσθαι ἀοιδαῖς.
Αἱ μὲν ὅσαι σκοπιὰς ὀρέων λάχον ἢ καὶ ἐναύλους,
αἵ γε μὲν ὑληωροὶ ἀπόπροθεν ἐστιχόωντο·
ἡ δὲ νέον κρήνης ἀνεδύετο καλλινάοιο
Νύμφη ἐφυδατίη. Τὸν δὲ σχεδὸν εἰσενόησε
κάλλεϊ καὶ γλυκερῇσιν ἐρευθόμενον χαρίτεσσι·
πρὸς γάρ οἱ διχόμηνις ἀπ’ αἰθέρος αὐγάζουσα
βάλλε σεληναίη. Τῆς δὲ φρένας ἐπτοίησε
Κύπρις, ἀμηχανίῃ δὲ μόγις συναγείρατο θυμόν.
Αὐτὰρ ὅ γ’ ὡς τὰ πρῶτα ῥόῳ ἔνι κάλπιν ἔρεισε
λέχρις ἐπιχριμφθείς, περὶ δ’ ἄσπετον ἔβραχεν ὕδωρ
χαλκὸν ἐς ἠχήεντα φορεύμενον, αὐτίκα δ’ ἥ γε
λαιὸν μὲν καθύπερθεν ἐπ’ αὐχένος ἄνθετο πῆχυν
κύσσαι ἐπιθύουσα τέρεν στόμα, δεξιτερῇ δὲ
ἀγκῶν’ ἔσπασε χειρί, μέσῃ δ’ ἐνὶ κάββαλε δίνῃ.
Τοῦ δ’ ἥρως ἰάχοντος ἐπέκλυεν οἶος ἑταίρων
Εἰλατίδης Πολύφημος, ἰὼν προτέρωσε κελεύθου·
Δέκτο γὰρ Ἡρακλῆα πελώριον ὁππόθ’ ἵκοιτο.
Βῆ δὲ μεταΐξας Πηγέων σχεδόν, ἠύτε τις θὴρ
ἄγριος, ὅν ῥά τε γῆρυς ἀπόπροθεν ἵκετο μήλων,
λιμῷ δ’ αἰθόμενος μετανίσεται, οὐδ’ ἐπέκυρσε
ποίμνῃσιν – πρὸ γὰρ αὐτοὶ ἐνὶ σταθμοῖσι νομῆες
ἔλσαν –, ὁ δὲ στενάχων βρέμει ἄσπετον, ὄφρα κάμῃσιν·
ὣς τότ’ ἄρ’ Εἰλατίδης μεγάλ’ ἔστενεν, ἀμφὶ δὲ χῶρον
φοίτα κεκληγώς, μελέη δέ οἱ ἔπλετ’ ἀϋτή.

Αἶψα δ’ ἐρυσσάμενος μέγα φάσγανον ὦρτο δίεσθαι,
μή πως ἢ θήρεσσιν ἕλωρ πέλεν, ἠέ μιν ἄνδρες
μοῦνον ἐόντ’ ἐλόχησαν, ἄγουσι δὲ ληίδ’ ἑτοίμην.
Ἔνθ’ αὐτῷ ξύμβλητο κατὰ στίβον Ἡρακλῆϊ
γυμνὸν ἐπαΐσσων παλάμῃ ξίφος· εὖ δέ μιν ἔγνω
σπερχόμενον μετὰ νῆα διὰ κνέφας. Αὐτίκα δ’ ἄτην
ἔκφατο λευγαλέην, βεβαρημένος ἄσθματι θυμόν·
«Δαιμόνιε, στυγερόν τοι ἄχος πάμπρωτος ἐνίψω.
Οὐ γὰρ Ὕλας κρήνηνδε κιὼν σόος αὖτις ἱκάνει,
ἀλλά ἑ ληιστῆρες ἐνιχρίμψαντες ἄγουσιν
ἢ θῆρες σίνονται· ἐγὼ δ’ ἰάχοντος ἄκουσα.»
Ὣς φάτο· τῷ δ’ ἀίοντι κατὰ κροτάφων ἅλις ἱδρὼς
κήκιεν, ἐν δὲ κελαινὸν ὑπὸ σπλάγχνοις ζέεν αἷμα.
Χωόμενος δ’ ἐλάτην χαμάδις βάλεν, ἐς δὲ κέλευθον
τὴν θέεν ᾗ πόδες αὐτοὶ ὑπέκφερον ἀίσσοντα.
Ὡς δ’ ὅτε τίς τε μύωπι τετυμμένος ἔσσυτο ταῦρος
πείσεά τε προλιπὼν καὶ ἑλέσπιδας, οὐδὲ νομήων
οὐδ’ ἀγέλης ὄθεται, πρήσσει δ’ ὁδὸν ἄλλοτ’ ἄπαυστος,
ἄλλοτε δ’ ἱστάμενος καὶ ἀνὰ πλατὺν αὐχέν’ ἀείρων
ἵησιν μύκημα, κακῷ βεβολημένος οἴστρῳ·
ὣς ὅ γε μαιμώων ὁτὲ μὲν θοὰ γούνατ΄ ἔπαλλε
συνεχέως, ὁτὲ δ’ αὖτε μεταλλήγων καμάτοιο
τῆλε διαπρύσιον μεγάλῃ βοάασκεν ἀϋτῇ.
Αὐτίκα δ’ ἀκροτάτας ὑπερέσχεθεν ἄκριας ἀστὴρ
ἠῷος, πνοιαὶ δὲ κατήλυθον· ὦκα δὲ Τῖφυς
ἐσβαίνειν ὀρόθυνεν ἐπαυρέσθαι τ’ ἀνέμοιο.
Οἱ δ’ εἴσβαινον ἄφαρ λελιημένοι, ὕψι δὲ νηὸς
εὐναίας ἐρύσαντες ἀνεκρούσαντο κάλωας.
Κυρτώθη δ’ ἀνέμῳ λίνα μεσσόθι, τῆλε δ’ ἀπ’ ἀκτῆς
γηθόσυνοι φορέοντο παραὶ Ποσιδήϊον ἄκρην.
Ἦμος δ’ οὐρανόθεν χαροπὴ ὑπολάμπεται Ἠὼς
ἐκ περάτης ἀνιοῦσα, διαγλαύσσουσι δ’ ἀταρποὶ
καὶ πεδία δροσόεντα φαεινῇ λάμπεται αἴγλῃ,
τῆμος τούς γ’ ἐνόησαν ἀϊδρείῃσι λιπόντες.

Θεόκριτος, *Εἰδύλλιον* 13: *Ὕλας*

Οὐχ ἁμὶν τὸν ἔρωτα μόνοις ἔτεχ’ ὡς ἐδοκεῦμες,
Νικία, ᾧ τινι τοῦτο θεῶν ποκα τέκνον ἔγεντο·
οὐχ ἁμὶν τὰ καλὰ πράτοις καλὰ φαίνεται εἶμεν,
οἳ θνατοὶ πελόμεσθα, τὸ δ’ αὔριον οὐκ ἐσορῶμες·
ἀλλὰ καὶ Ἀμφιτρύωνος ὁ χαλκεοκάρδιος υἱός,
ὃς τὸν λῖν ὑπέμεινε τὸν ἄγριον, ἤρατο παιδός,
τοῦ χαρίεντος Ὕλα, τοῦ τὰν πλοκαμῖδα φορεῦντος,
καί νιν πάντ’ ἐδίδασκε πατὴρ ὡσεὶ φίλον υἱέα,
ὅσσα μαθὼν ἀγαθὸς καὶ ἀοίδιμος αὐτὸς ἔγεντο·
χωρὶς δ’ οὐδέποκ’ ἦς, οὐδ’ εἰ μέσον ἆμαρ ὄροιτο,
οὐδ’ ὁκχ΄ ἁ λεύκιππος ἀνατρέχοι ἐς Διὸς ἀώς,

οὐδ᾽ ὁπόκ᾽ ὀρτάλιχοι μινυροὶ ποτὶ κοῖτον ὁρῷεν
σεισάμενος πτερὰ ματρὸς ἐπ᾽ αἰθαλόεντι πετεύρῳ,
ὡς αὐτῷ κατὰ θυμὸν ὁ παῖς πεπονομένος εἴη,
αὐτῷ δ᾽ εὖ ἕλκων ἐς ἀλαθινὸν ἄνδρ᾽ ἀποβαίη.
Ἀλλ᾽ ὅτε τὸ χρύσειον ἔπλει μετὰ κῶας Ἰήσων
Αἰσονίδας, οἱ δ᾽ αὐτῷ ἀριστῆες συνέποντο
πᾶσαν ἐκ πολίων προλελεγμένοι ὧν ὄφελός τι,
ἵκετο χὠ ταλαεργὸς ἀνὴρ ἐς ἀφνειὸν Ἰωλκόν,
Ἀλκμήνας υἱὸς Μιδεάτιδος ἡρωίνας,
σὺν δ᾽ αὐτῷ κατέβαινεν Ὕλας εὔεδρον ἐς Ἀργώ·
ἅτις κυανεᾶν οὐχ ἅψατο συνδρομάδων ναῦς,
ἀλλὰ διεξάϊξε, βαθὺν δ᾽ εἰσέδραμε Φᾶσιν,
αἰετὸς ὣς μέγα λαῖτμα, ἀφ᾽ οὗ τότε χοιράδες ἔσταν.
Ἆμος δ᾽ ἀντέλλοντι Πελειάδες, ἐσχατιαὶ δὲ
ἄρνα νέον βόσκοντι, τετραμμένῳ εἴαρος ἤδη,
τᾶμος ναυτιλίας μιμνάσκετο θεῖος ἄωτος
ἡρώων, κοίλαν δὲ καθιδρυνθέντες ἐς Ἀργὼ
Ἑλλάσποντον ἵκοντο νότῳ τρίτον ἆμαρ ἀέντι,
εἴσω δ᾽ ὅρμον ἔθεντο Προποντίδος, ἔνθα Κιανῶν
αὔλακας εὐρύνοντι βόες τρίβοντες ἄροτρον. Χλωρὸν
ἐκβάντες δ᾽ ἐπὶ θῖνα κατὰ ζυγὰ δαῖτα πένοντο
δειελινοί, πολλοὶ δὲ μίαν στορέσαντο χαμεύναν.
Λειμὼν γάρ σφιν ἔκειτο, μέγα στιβάδεσσιν ὄνειαρ,
ἔνθεν βούτομον ὀξὺ βαθύν τ᾽ ἐτάμοντο κύπειρον.
Κᾤχεθ᾽ Ὕλας ὁ ξανθὸς ὕδωρ ἐπιδόρπιον οἴσων
αὐτῷ θ᾽ Ἡρακλῆϊ καὶ ἀστεμφεῖ Τελαμῶνι,
οἳ μίαν ἄμφω ἑταῖροι ἀεὶ δαίνυντο τράπεζαν,
χάλκεον ἄγγος ἔχων. Τάχα δὲ κράναν ἐνόησεν
ἡμένῳ ἐν χόρῳ· περὶ δὲ θρύα πολλὰ πεφύκει,
κύανεόν τε χελιδόνιον χλωρόν τ᾽ἀδίαντον
καὶ θάλλοντα σέλινα καὶ εἰλιτενὴς ἄγρωστις.
Ὕδατι δ᾽ἐν μέσσῳ Νύμφαι χορὸν ἀρτίζοντο,
Νύμφαι ἀκοίμητοι, δειναὶ θεαὶ ἀγροιώταις,
Εὐνίκα καὶ Μαλὶς ἔαρ θ᾽ ὁρόωσα Νύχεια.
Ἤτοι ὁ κοῦρος ἐπεῖχε ποτῷ πολυχανδέα κρωσσὸν
βάψαι ἐπειγόμενος, ταὶ δ᾽ ἐν χερὶ πᾶσαι ἔφυσαν·
πασάων γὰρ ἔρως ἁπαλὰς φρένας ἐξεφόβησεν
ἀργείῳ ἐπὶ παιδί· κατήριπε δ᾽ ἐς μέλον ὕδωρ
ἀθρόος, ὡς ὅτε πυρσὸς ἀπ᾽ οὐρανῷ ἤριπεν ἀστὴρ
ἀθρόος ἐν πόντῳ, ναύταις δέ τις εἶπεν ἑταίροις·
«κουφότερ᾽ ὦ παῖδες ποιεῖσθ᾽ ὅπλα· πλευστικὸς οὖρος».
Νύμφαι μὲν σφετέροις ἐπὶ γούνασι κοῦρον ἔχοισαι
δακρυόεντ᾽ ἀγανοῖσι παρεψύχοντ᾽ ἐπέεσσιν,
Ἀμφιτρυωανίδας δὲ ταρασσόμενος περὶ παιδὶ
ᾤχετο, Μαιωτιστὶ λαβὼν εὐκαμπέα τόξα
καὶ ῥόπαλον, τό οἱ αἰὲν ἐχάνδανε δεξιτερὰ χείρ.
Τρὶς μὲν Ὕλαν ἄϋσεν, ὅσον βαθὺς ἤρυγε λαιμός,
τρὶς δ᾽ ἄρ᾽ ὁ παῖς ὑπάκουεν· ἀραιὰ δ᾽ ἵκετο φωνὰ
ἐξ ὕδατος, παρεὼν δὲ μάλα σχεδὸν εἴδετο πόρρω.

[Ὡς δ’ ὁπότ’ἠϋγένειος ἀνόπροθι λὶς ἐσακούσας]
Νεβρῶ φθεγξαμένας τις ἐν ὤρεσιν ὠμοφάγος λὶς
ἐξ εὐνᾶς ἔσπευσεν ἑτοιμότατον ἐπὶ δαῖτα
Ἡρακλέης τοιοῦτος ἐν ἀτρίπτοισιν ἀκάνθαις
παῖδα ποθῶν δεδόνητο, πολὺν δ’ ἐπελάμβανε χῶρον.
Σχέτλιοι οἱ φιλέοντες· ἀλώμενος ὅσσ’ ἐμόγησεν
ὤρεα καὶ δρυμώς, τὰ δ’ Ἰάσονος ὕστερα πάντ’ ἦς.
Ναῦς μὰν ἅρμεν’ ἔχοισα μετάρσια τῶν παρεόντων,
ἱστία δ’ ἠίθεοι μεσονύκτιον ἐξεκάθαιρον
Ἡρακλῆα μένοντες. Ὁ δ’, ᾇ πόδες ἆγον, ἐχώρει
μαινόμενος· χαλεπὸς γὰρ ἔσω θεὸς ἧπαρ ἄμυσσεν.
Οὕτω μὲν κάλλιστος Ὕλας μακάρων ἀριθμεῖται,
Ἡρακλέην δ’ ἥρωες ἐκερτόμεον λιποναύταν,
οὕνεκεν ἠρώησε τριακοντάζυγον Ἀργώ·
πεζᾷ δ’ ἐς Κόλχως τε καὶ ἄξενον ἵκετο Φᾶσιν.